

*Lasten ja nuorten
hyvinvointisuunnitelma
v. 2010*

Sisällysluettelo

1. KUNNAN LASTEN HYVINVOINTISUUNNITELMAN TARKOITUS JA VALMISTELUPROSESSI
2. LASTEN JA NUORTEN KASVUOLOLOT JA HYVINVOINNIN TILA
  - 2.1 Väestörakenne / lasten ja nuorten osuus väestöstä
  - 2.2 Kunnan työllisyys / työttömyys
  - 2.3 Koulutustaso kunnassa ja koulutuspaikat
  - 2.4 Asuminen ja asuinympäristö
  - 2.5 Lasten ja nuorten hyvinvoinnin tila
  - 2.6 Lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun tarve kunnassa
3. LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTIA EDISTÄVÄT / ONGELMIA EHKÄISEVÄT TOIMET, PALVELUT JA NIIDEN TOIMIVUUS
  - 3.1 Terveystieteiden palvelut
  - 3.2 Lasten päivähoito ja varhaiskasvatus
  - 3.3 Kasvatus, opetus
  - 3.4 Oppilashuolto
  - 3.5 Nuorisotyö, vapaa-ajan palvelut, kulttuuri
    - 3.5.1. Nuorisopalvelut
    - 3.5.2. Pyhtään nuorisovaltuusto
    - 3.5.3. Liikuntapalvelut
    - 3.5.4. Kulttuuripalvelut
    - 3.5.5. Kirjastopalvelut
  - 3.6 Seurakunnan, yksityisten ja järjestöjen tarjoamat palvelut
  - 3.7 Sosiaalitoimen palvelut
    - 3.7.1 Sosiaalityöntekijät
    - 3.7.2 Avohuollon tukitoimet
    - 3.7.3 Sijaishuollon palvelut ja jälkihuolto
    - 3.7.4 Sosiaalipäivystys
    - 3.7.5 Perheoikeudelliset palvelut
  - 3.8 Erityispalvelut
4. LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTISUUNNITELMA
5. SEURANTA JA ARVIOINTI

LIITTEET

1 KUNNAN LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTISUUNNITELMAN TARKOITUS JA VALMISTELUPROSESSI

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman laatiminen kuntaan perustuu 1.1.2008 voimaan tulleeseen lastensuojelulakiin (417/2007) ja valtakunnalliseen ohjeistukseen. Lastensuojelulain 12 §:n mukaan kunnan tai useamman kunnan yhdessä tulee laatia suunnitelma lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi ja lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on hyväksyttävä kunnanvaltuustossa ja tarkistettava vähintään kerran neljässä vuodessa. Se on otettava huomioon kunnan talousarviota ja – suunnitelmaa laadittaessa. Suunnitelman tulee sisältää suunnittelukaudelta tiedot:

- lasten ja nuorten kasvuoloista sekä hyvinvoinnin tilasta
- lasten ja nuorten hyvinvointia edistävästä ja ongelmia ehkäisevistä toimista ja palveluista
- lastensuojelun tarpeesta kunnassa
- lastensuojeluun varattavista voimavaroista
- lastensuojelulain mukaisten tehtävien hoitamiseksi käytettävissä olevasta lastensuojelun palvelujärjestelmästä
- yhteistyön järjestämisestä
- suunnitelman toteuttamisesta ja seurannasta.

Suunnitelman tarkoituksena on, että kunnan luottamushenkilöt saavat tähänastista kokonaisvaltaisemman käsityksen lasten ja nuorten kasvuoloista sekä käytössä olevista että tarvittavista voimavaroista.

Pyhtään kunnanhallitus on hyväksynyt suunnitelman laatimisen yhdessä muiden Etelä-Kymenlaakson kuntien kanssa nimeämällä jäsenen lastensuojelusuunnitelmaa valmistelevaan seudulliseen Socomin työryhmään. Seudulliseen työryhmään Pyhtäältä on nimetty sosiaali- ja terveyslautakunnan nykyinen puheenjohtaja ja sosiaali- ja terveystohtori ja hänen varalleen sosiaalipalvelupäällikkö.

Sosiaali- ja terveyslautakunta on nimennyt hallintokuntien rajat ylittävän kunnan työryhmän, jonka työ on alkanut 14.4.2008. Työryhmän tehtävänä on tuottaa tietoa seudullista suunnitelmaa varten ja valmistella kunnan oma suunnitelma sekä kartoittaa Pyhtään lasten ja nuorten kasvuolojen ja hyvinvoinnin tilan, hyvinvointia edistäviä, ongelmia ehkäiseviä toimet ja palvelut sekä lastensuojelun tarpeen, voimavarat ja yhteistyö kunnassa.

Kunnan työryhmää on täydennetty työntekijävaihdoista johtuen. Työryhmään kuuluvat seuraavat jäsenet:

- Terttu Franssila, sosiaali- ja terveysjohtaja, työryhmän puh.joht.
- Elina Kantola, sos. ja terv. Itk. pj
- Tiina Rosberg, sivistystoimenjohtaja
- Matti Ruppenen, hallintojohtaja
- Nina Aro, tekninen johtaja / Pirjo Kopra vs. tekninen johtaja
- Johanna Leivo / Susanne Weppling, kouluterveydenhoitaja
- Sari Leppälä, terveydenhoitaja, neuvolatyö / Marjut Suvilaakso, johtava hoitaja / Taina Seitola, vs. johtava hoitaja
- Elise Antila / Markku Auranen, erityisopettaja
- Ari Pietarinen / Hanna Pikka, nuoris- ja liikuntas sihteeri
- Pyry Kantanen / Peppi Kervinen, nuorisovaltuuston edustaja
- Marika Cande, koulukuraattori / vs.sosiaalipalvelupäällikkö, työryhmän sihteeri 4/2008 - 5/2009
- Seija Rasi, valmistelusihteeri, työryhmän sihteeri 6/2009 alkaen
- Päivi Lövgren lastentarhanopettaja, päivähoidon edustaja 8/2009 alkaen
- Marja-Leena Lumme, sosiaalipalvelupäällikkö 9/2009 alkaen.

Työryhmä on tehnyt keskuudessaan työn käynnistyessä vuonna 2008 SWOT -analyysin lasten ja nuorten hyvinvoinnin tilasta Pyhtäällä. Toiminta- ja palvelurakennekuvausten sekä tilastotietojen keruun jälkeen pyydetään yhteistyötahoilta arvio tulevista tarpeista. Päättäjille suunnitellussa seminaarissa kesän alussa 2009 oli tarkoitus luoda ja linjata tulevaisuuden suunta suunnitelman lasten ja nuorten palveluihin. Seminaari ei toteutunut osanottajien vähyyden vuoksi.

Tämä lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on laatuaan ensimmäinen lasten ja nuorten oloihin ja hyvinvointiin keskittyvä suunnitelma Pyhtään kunnassa, koska kunnassa ei ole aikaisemmin laadittu lapsi- ja nuorisopoliittista ohjelmaa tai strategiaa.

Alemman tason erillisistä suunnitelmista mainittakoon lasten päivähoidossa oleva kunnanvaltuuston 17.12.2007 hyväksymä Pyhtään varhaiskasvatussuunnitelma 2007. Lasten päivähoidon henkilökunta on laatimassa yksikkökohtaisia varhaiskasvatussuunnitelmia osana valtakunnallista Kaste-hankkeen Etelä-Kymenlaakson Lapsen ääni-ohjelmaa. Sivistystoimen KELPO-hanke ja opetusministeriön rahoittama oppilashuollon hanke tulevat tukemaan lasten ja nuorten palvelujen kokonaisuutta ja ovat osa tätä suunnitelmaa. Tähän kokonaisuuteen liittyy sosiaali- ja terveyslautakunnan vuoden 2009 taloussuunnitelman tavoitteena oleva lapsiperheiden palvelukokonaisuuden muodostaminen sosiaali- ja terveystoimen palvelurakennetta uudistamalla.

Kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman paikallisena lähtökohtana on Pyhtään kunnan strategia vuoteen 2015. Pyhtään kunnan visio 2015

*Pyhtäällä on hyvä asua, tehdä työtä ja viettää vapaa-aikaa.
Pyhtää on Kotkan-Haminan seutukunnan aktiivinen
yhteistyötoimija, joka järjestää asukkailleen riittävät
ja hyvät peruspalvelut kustannustehokkaasti.*

Kuntastrategiset päämäärät ovat:

- kuntatalous on tasapainossa
- palvelutarve on oikein mitoitettu ja vastaa asiakkaiden tarpeita
- Pyhtää vetää puoleensa asukkaita ja yrityksiä
- aktiivinen ja ajantasainen henkilöstöpolitiikka.

Pyhtään kunnan strategiassa painottuu seudullinen yhteistyö, asukkaiden tarpeita vastaavat palvelut ja palveluprosessien kehittäminen siten, että kuntatalous on tasapainossa.

Tässä laadittavassa lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa nivotaan yhteen lasten ja nuorten palvelut hallintokuntien rajat ylittäen siten, että monet menossa olevat ja suunnitteilla olevat projektit ja seudullinen yhteistyö linjataan lapsen ja nuoren näkökulmasta toimivaksi palvelukokonaisuudeksi. Tämä suunnitelma on osa seudullista lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa. Tämä suunnitelma pohjaa seudullisen suunnitelman tilastotietoihin Etelä-Kymenlaakson kuntien lasten ja nuorten tilasta.

2 LASTEN JA NUORTEN KASVUOLOIT JA HYVINVOINNIN TILA

2.1 Lasten ja nuorten osuus väestöstä

Pyhtäällä oli vuoden 2008 alussa 5 140 asukasta. Heistä alle 18-vuotiaita oli 1135, mikä on 22,1 % koko väestöstä. Väestöennusteen mukaan alle 18-vuotiaiden määrä on Pyhtäällä vähenemässä. Oleellisin muutos tapahtuu 7-16-vuotiaiden määrän vähenemisenä, mutta myös nuorten aikuisten määrän ennustetaan vähenevän jonkin verran (liite 1).

Pyhtään kuntaan on liitetty 1.1.2010 Haavisto-Vastila alue Ruotsinpyhtäältä. Pyhtään asukasmäärä kasvoi 5 316 asukkaaseen.

Vuonna 2008 Pyhtäällä asui perheitä 1 539. Näistä lapsiperheiden osuus oli 38,5 %, mikä on hieman alle maan keskitason. Yksinhuoltajaperheiden osuus 19,3 %, tämä on lähellä valtakunnallista keskiarvoa.

Vuoden 2008 lopussa ruotsinkielisen väestön osuus pyhtääläisistä oli 9,6 % ja ruotsinkielisten lasten ja nuorten osuus 8,1 %.

2.2 Kunnan työllisyys, työttömyys ja toimeentulo

Pyhtään työvoiman määrä oli 2 434 henkeä 30.1.2009. Työttömien osuus työvoimasta oli 8,6 %. Nuorisotyöttömien suhteellinen osuus kaikista 15 – 24-vuotiaista työvoimaan kuuluvista nuorista vuonna 2008 oli 8,9 %, mikä on valtakunnallista keskiarvoa suurempi.

Sosiaali- ja terveysministeriön kansallisen kehittämissuunnitelman (KASTE-ohjelma) vuosille 2008 – 2011 asettamien tavoitteiden mittaamiseen käytetään ns. kasteindikaattoreita. Yksi tavoitteista ja mittareista on, että lapsiperheiden pienituloisuusaste vähenee alle 10 prosenttiin. Pyhtäällä lapsiperheiden pienituloisuusaste oli 9,2 % vuonna 2007 ja 9,6 % vuonna 2008. Etelä-Kymenlaakson kunnista ainoastaan Pyhtää yltää Kaste-indikaattorin tavoitearvoon. Haasteena tulee olemaan tilanteen hyvänä säilyttäminen ja edelleen parantaminen.

2.3 Koulutustaso kunnassa ja koulutuspaikat

Vähintään keskiasteen tutkinnon suorittaneiden osuus 15 vuotta täyttäneistä pyhtääläisistä oli 60,1 % 31.12.2006. Vuonna 2007 Pyhtään koulutusrakenne 15 vuotta täyttäneestä väestöstä oli seuraava:

- ei perusasteen jälkeistä tutkintoa 38,51 %
- keskiasteen tutkinto 39,64 %
- alin korkea-asteen koulutus 11,23 %
- alempi korkeakouluasteen tutkinto 6,84 %
- ylempi korkeakouluasteen tutkinto 3,73 %
- tutkijakouluasteen tutkinto 0,05 %.

Koulutuksen ulkopuolelle jääneitä 17 – 24 – vuotiaita nuoria oli vuonna 2008 pyhtääläisistä 13,3 % vastaavan ikäisistä. Pyhtäällä määrä on noussut, mutta jäi alle koko maan koulutuksen ulkopuolelle jääneiden nuorten määrän keskiarvosta.

Pyhtään kunnan peruskouluissa oli vuonna 2009 584 oppilasta (liite 2). Lisäksi pyhtääläisiä oli lukuvuonna 2008 – 2009 muissa kunnissa peruskoulussa 32 oppilasta ja toisen asteen koulutuksessa 189 oppilasta. Ruotsinkielisten oppilaiden opetus 7.-9. luokalla järjestetään Kotka Svenska Samskolassa, heitä

oli 21. Muut peruskoulua muualla käyvät ovat pääsääntöisesti vaikeasti kehitysvammaisia tai muuta erityisopetusta tarvitsevia.

2.4 Asuminen ja asuinympäristö

Pyhtää on kylien Pyhtää. Asuminen on keskittynyt kyläkeskuksiin. Suurin taajama on Siltakylä - Huutjärven alue. Pääosin asunnot ovat rivi- ja pientaloja. Kerrostaloja koko kunnan alueella on vain muutama. Luonnon läheisyys on yksi kunnan vahvuuksista. Lähiliikuntapaikkoja ja leikkipuistoja on jonkin verran.

Pyhtäällä asui 2 246 asutokuntaa 31.12.2008 ja perheitä oli 1 539. Asutokunnat jakautuivat seuraavasti:

- vuokra-asunnoissa asuvien asutokuntien osuus 12,9 %
- rivi- ja pientaloissa asuvien osuus 92,6 %.

Asutokunnista lapsiasutokuntia oli Pyhtäällä 27,8 %, joista ahtaasti asuvia 8,9 %, mikä on alle maan keskitason.

Teknisen toimen tehtävissä lähtökohtana on luoda terveellinen, turvallinen ja viihtyisä Pyhtää. Kaavoituksessa huomioidaan kaavan sijoittuminen olemassa olevaan rakenteeseen, siten, että se tukee kaikkien kuntalaisten hyvinvointia. Lisäksi tekninen toimi huolehtii lapsille ja nuorille tarkoitettujen kiinteistöjen (päiväkodit, koulut, nuorisotilat ym.) hyvästä kunnossapidosta. Lapsille ja nuorille tarkoitettujen uusien tilojen rakentamisessa ja vanhojen peruskorjauksessa huomioidaan käyttäjien tarpeet ja toiveet mahdollisuuksien mukaan.

Kunnallistekniikan tehtävänä on huolehtia, että tiet, kadut ja muut yleiset alueet pidetään liikennöitävässä kunnossa ympäri vuoden. Talvikunnossapidossa huomioidaan etenkin liukkauden torjunta sekä lumivallien muodostamista liikenneturvallisuutta ajatellen huonoihin paikkoihin. Lisäksi auraajia muistutetaan huomioimaan lapset ja nuoret liikenteessä. Myös liikuntapaikat ja leikkikentät pidetään turvallisuuden kannalta riittävän hyvässä kunnossa. Kunnossapitoon panostamalla voitaisiin liikuntapaikoista ja leikkikentistä luoda houkuttelevia ja saada siten lapset ja nuoret liikkumaan enemmän. Kunnallistekniikan suunnittelussa huomioidaan erityisesti turvallisuuskohdat.

2.5 Lasten ja nuorten hyvinvoinnin tila suunnittelun käynnistyessä

Kymenlaakson kouluterveyskyselyn mukaan vuodesta 2006 vuoteen 2008 kahdeksaluokkalaisten päivittäin tupakoivien poikien määrä on pysynyt samana ja tupakoivien tyttöjen määrä on laskenut. Sen sijaan yhdeksäsluokkalaisten päivittäin tupakoivien poikien ja tyttöjen määrä on

kasvanut tarkastelujakson aikana. Ei-tupakoivien nuorten määrä on pysynyt samana molemmissa ryhmissä. Nuuskan käyttö on hieman lisääntynyt molemmissa ryhmissä.

Nupit Kaakkoon – hankkeessa kootun nuorisobarometrin (2009) mukaan 15 – 25 – vuotiaat vastaajat arvioivat paikkakunnalla viihtymiseen vaikuttavia tekijöitä ja näiden tekijöiden toteutumista. Pyhtääläisten nuorten mielestä viihtyvyyteen positiivisesti vaikuttavia tekijöitä Pyhtäällä olivat mm. hyvät kaverit, hyvät kirjasto- ja koulupalvelut, kevyen liikenteen väylät sekä muista kunnista poiketen nuorisotilat. Poismuuttoaikeita vahvistivat mm. huonot työllistymis- ja opiskelumahdollisuudet sekä kulkuyhteydet. Myös parempia harrastusmahdollisuuksia kaivattiin. Suurin turvattomuutta aiheuttava tekijä Pyhtäällä oli huumeiden käyttäjät.

Lastensuojelun avoimuusolosuhteiden tukitoimien piirissä 0-17-vuotiaista oli vuoden aikana vuonna 2006 2,5 % vastaavan ikäisestä väestöstä ja vuonna 2007 3,1 % indikaattoripankki Sotkanetin mukaan. Koko maan keskiarvo oli 5,3 %. Kodin ulkopuolelle sijoitettuja 0-17-vuotiaita oli 0,7 % sekä vuonna 2006 että vuonna 2007.

Kasvatus- ja perheneuvonnan palveluita pyhtääläiset alle 18-vuotiaiden käyttivät jonkin verran alle maan keskitason. Mielenterveyden häiriöihin sairaalahoitoa saaneita 0-17-vuotiaita 1000 vastaavanikäistä kohti oli Pyhtäällä vuonna 2007 6,4 ja vuonna 2008 10,3.

Vuoden 2008 SWOT -analyysin mukaan (liite 3), Pyhtäällä perusasiat kuten koulu- ja päiväkotitilat ovat kunnossa ja kunnossapitoon on panostettu. Sisä- ja ulkoliikuntamahdollisuudet ovat monipuoliset. Pyhtäällä on rauhallista, turvallista kasvaa ja luonto on valttina. Neuvolapalveluihin on helppo päästä ja aikaa voi antaa myös perheille. Kouluterveydenhuollon palvelut ovat hyvin tavoitettavissa. Terveystarkastukset ovat kattavat ja lääkäri on kouluterveydenhuollon käytettävissä koululla. Koulukuraattoripalvelu käynnistyi syksyllä 2008. Lapsiperheille on tarjolla kotipalvelua. Päivähoidon saatavuus on hyvä ja perheillä on valinnan vapautta.

SWOT – analyysin mukaan heikkouksina nousi esille epäselvyys lapsiperhepalveluiden palveluprosesseissa, työnjaossa, tiedonkulussa ja moniammatillisen yhteistyön organisoitumattomuudessa. Palveluohjaus on satunnaista. Erityistarpeiden huomioiminen on erittäin haasteellista peruspalveluissa. Perustason psykologipalvelut ja päivähoidon erityislastentarhanopettajan palvelut puuttuvat. Samoin puuttuu ennaltaehkäisevän ja lastensuojelun perhetyön palvelu. Päivähoidon vakinainen esimies on puuttunut pitkään. Perus- ja erityispalveluissa työntekijöillä on laaja-alaiset ja rajaamattomat työtehtävät. Ennaltaehkäisevä työ ja varhainen puuttuminen jäävät varjoon. Lapsi- ja perhekohtaisessa lastensuojelutyössä on heikosti palveluvalikoimaa. Välinpitämättömyys ja ilkeä kiinteistöihin on lisääntynyt. Päihteiden käyttö on lisääntynyt ja päihdemyönteinen ilmapiiri on kasvanut.

2.6. Lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun tarve kunnassa

Vuonna 2009 Pyhtään kunnassa tehtiin 19 lastensuojeluilmoitusta 14 lapsesta. Kodin ulkopuolelle sijoitettujen 0-17-vuotiaiden lasten ja nuorten osuus vuonna 2008 oli 0,6 %.

Vastaavan ikäisistä lastensuojelun avohuollon tukipalvelujen piirissä oli 1,0 %. Sekä kodin ulkopuolelle sijoitettujen että avohuollon tukipalvelujen piirissä olevin lasten määrä oli vuonna 2008 Pyhtäällä alle maan keskitason.

Vuoden 2009 aikana uusia lastensuojelun avohuollon asiakkuuksia alkoi kaksi. Lastensuojelutarpeen selvityksiä saatiin valmiiksi neljä, joissa kaikissa asiakkuus jatkuu. Lisäksi vuonna 2009 jälkihuollossa oli kaksi lasta. Tukihenkilöinä / -perheinä toimijoita oli neljä ja lastensuojelun perheyöntekijöitä ei ollut yhtään.

Toiminnan painopiste on tarpeen siirtää ennaltaehkäisevään työkäytäntöön ja varhaiseen tukeen. Erityisnuorille tarvitaan matalankynnyksen palvelua.

3 LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTIA EDISTÄVÄT PALVELUT / ONGELMIA EHKÄISEVÄT TOIMET, PALVELUT JA NIIDEN TOIMIVUUS

Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia edistäviä palveluja ja tukitoimia tuottavat kunta, yksityiset tahot ja kolmas sektori. Seuraavassa nämä palvelut on ryhmitelty terveydenhuollon palveluihin, lasten päivähoitoon ja varhaiskasvatukseen, kasvatukseen, opetukseen ja oppilashuoltoon, nuorisotyöhön, vapaa-ajan palveluihin ja kulttuuriin, seurakunnan ja järjestöjen sekä yksityisten tarjoamiin palveluihin, sosiaalitoimen tarjoamiin palveluihin ja erityispalveluihin.

3.1 Terveydenhuollon palvelut

Terveydenhuollon palvelut on vuoden 2009 loppuun asti toteutettu laajan väestövastuumallin mukaisesti Kirkonkylän terveysasemalla ja Siltakylän palvelukeskuksessa.

Terveydenhoitajien tehtäväalueeseen on kuulunut terveyden- ja sairaanhoidon palvelut koko alueen väestölle. Terveydenhoitajilla ei ole ollut riittävästi mahdollisuutta paneutua lapsiperheiden tukemiseen laajan työnkuvan vuoksi.

1.1.2010 lapsiperheiden palvelut on eriytetty aikuisten terveyden- ja sairaanhoidon palveluista. Väestövastuumallista on luovuttu ja kaikki vastaanotto toiminta on keskitetty Siltakylän palvelukeskukseen. Lapsiperheiden

palveluissa toimii kaksi terveydenhoitajaa ja lääkäri osa-aikaisesti. Terveydenhoitajat hoitavat äitiys- ja lastenneuvolan palvelut perheille alueittain. Vuonna 2010 täytetään perhetyöntekijän toimi ja kehitetään ennaltaehkäisyyn painottuva perhetyön malli. Perhetyöntekijän on suunniteltu olevan mukana perheiden elämässä perhevalmennuksesta alkaen jatkuen lapsen n. 10 vuoden ikään asti.

1.7.2009 voimaan tullut uusi asetus neuvolatoiminnasta asettaa uusia haasteita neuvolatoiminnalle. Neuvolasuunnitelma uusitaan vuonna 2010 asetuksen pohjalta. Pyhtäällä on toteutettu kaikki asetuksessa määrätyt tarkastukset ja seulat jo aikaisemminkin, mutta sisältöä tulee tarkentaa.

3.2 Lasten päivähoito ja varhaiskasvatus

Varhaiskasvatus toteutuu kokonaisuutena, jossa hoito, kasvatus ja opetus nivoutuvat toisiinsa. Ensisijaisena tavoitteena on edistää lasten kokonaisvaltaista hyvinvointia. Tavoitteena on hyvinvoiva lapsi. Varhaiskasvatussuunnitelmassa on tehty strategiset linjaukset lasten päivähoidolle ja varhaiskasvatukselle.

Pyhtään kunnan varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteena on edistää varhaiskasvatuksen yhdenvertaista toteutumista kunnassa ja siinä on huomioitu paikalliset painotukset. Varhaiskasvatussuunnitelman yksikkökohtaisia suunnitelmia ja niiden toimeenpanoa työestetään osana Kaste-hankkeen Etelä-Kymenlaakson perhepalveluverkoston kokonaisuutta hankkeen projektipäällikön johdolla. Lapsikohtaiset suunnitelmat tehdään yhdessä vanhempien kanssa.

Lasten päivähoitoa järjestetään kunnan suomen- ja ruotsinkielisissä päiväkotiryhmissä ja yksityisessä päiväkodissa, kunnan ryhmäperhepäiväkodissa ja toisessa ryhmäperhepäiväkodissa vuorohoitona, perhepäivähoidossa ja kuusivuotiaiden aamu- ja iltapäivähoidossa. Kunnan järjestämän hoidon vaihtoehtona on yksityinen perhepäivähoito ja lasten kotihoidon tuki ja yksityisen hoidon tuki. Lisäksi kunnassa on käytössä lasten kotihoidon tuen kuntalaisä ajalla 1.5.2009 – 31.12.2010.

Lasten päivähoiton palvelut ovat olleet toistaiseksi riittäviä, vaikka uutta asutusta on tullut kuntaan viime vuosina. Palvelutuotantoa lisää seurakunnan lasten päiväkerhotoiminta ja MLL:n lapsiperheille tarkoitettu toiminta.

Lasten päivähoiton palveluprosessit ja niiden niveltäminen neuvola- ja esikoulupalveluihin eivät ole selkeät, mikä vaatii tässä yhteydessä selkiyttämistä. Lasten palveluprosessi tulee näkyä saumattomana jatkumona erityisesti erityistä tukea tarvitsevien lasten palveluissa. Painopistettä pitäisi muuttaa perhepalvelukokonaisuuden muodostamiseksi.

3.3 Kasvatus ja opetus

Perusopetuslaki ja -asetus vuodelta 1998 määrittelevät opetuksen järjestäjän tehtävät ja vastuun. Esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (opetushallituksen määräyksiä, viimeisin vuodelta 2004) määrätään kunnan opetussuunnitelman laatimisen perusteet, joita noudattaen ko. opetussuunnitelma tulee laatia. Kunnallisen opetussuunnitelman tulee täsmentää ja täydentää perusteissa olevia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä. Kunnalliseen opetussuunnitelmaan voidaan lisätä myös koulukohtaiset osiot mutta Pyhtäällä on noudatettu kuntakohtaista opetussuunnitelmaa. Sekä perusopetuslakiin ja -asetukseen että opetussuunnitelman perusteisiin on tulossa huomattavia muutoksia vielä vuoden 2010 aikana ja niihin valmistautuminen on aloitettu jo hyvissä ajoin, vuodesta 2008 lähtien useisiin opetushallituksen hallinnoimiin kansallisiin perusopetuksen laadun kehittämishankkeisiin osallistumalla.

Pyhtään kunnassa toimii kolme suomenkielistä koulua: Hirvikosken, Huutjärven ja Suur-Ahvenkosken koulut. Hirvikosken koulu sijaitsee Hirvikosken kylässä kunnan pohjoisrajan tuntumassa, Huutjärven koulu kunnan keskustaajamassa Siltakylä-Huutjärviaalueella ja Suur-Ahvenkosken koulu Pyhtään kirkonkylässä kunnan länsiosassa. Esiopetus järjestetään lähikouluperiaatteella ja esiopetukseen osallistumisprosentti on ollut koko ajan lähes 100. Tämä on parantanut ja tasoittanut perusopetuksen aloittavien lasten oppimisvalmiuksia huomattavasti. Pyhtään kunnan koulukuljetussäännön mukaan esi- ja 1. sekä 2. luokan oppilaiden maksuttoman koulukuljetuksen raja on 3 km kun se sitä vanhemmilla oppilailla on perusopetuslain mukainen 5 km. Vuodesta 2007 lähtien kunta on ostanut muutamia esiopetuspaikkoja myös Huutjärvellä sijaitsevasta yksityisestä Päiväkoti Mukavasta.

Pyhtäällä toimii yksi ruotsinkielinen esi- ja 1.-6. luokkien perusopetusta antava koulu Pyttis svenska skola. Yläkoulun Pyhtään ruotsinkieliset oppilaat käyvät Kotkassa. Opetuksen järjestämisestä on sopimus Kotka Svenska Samskolan kanssa. Ruotsinkieliset erityisopetuspalvelut ostetaan Loviisasta, jossa yhteistyökouluna on ollut Parkskola.

Yhteistyötä nk. kotikoulujen kanssa tehdään lähikouluperiaatteella. Mikäli oppilaan asuinkunta on Pyhtää, sivistystoimi on vastuussa hänen koulunkäynnistään huolimatta siitä mikä oppilaan kotikunta on. Pyhtäällä toimii tällä hetkellä Perhekoti Runkokari Pyhtään kirkonkylän läheisyydessä. Mahdollisen kotiopetusjakson jälkeen oppilas integroidaan asteittain yleis- tai tuettuun opetukseen.

Koululaisille on järjestetty omakielistä iltapäivätoimintaa pääsääntöisesti lähikoulun yhteydessä, pienillä kouluilla usein yhdessä esikoululaisten kanssa. Kaikki toimintaan hakeneet ovat myös toistaiseksi päässeet mukaan mikäli ryhmäkohtainen vähimmäisosallistujamäärä on täyttynyt.

Lukuvuonna 2008 - 2009 koululaisten iltapäivätoimintaan osallistui 75 lasta ja sitä järjestettiin 5 ryhmässä. Lukuvuonna 2009-2010 iltapäivätoimintaa

järjestettiin vain Pyttis Svenska skolassa ja Huutjärven koulussa 2-3 ryhmässä. Aamu- ja iltapäivätoiminnan tavoitteena on tukea kodin ja koulun kasvatustyötä sekä lapsen tunne-elämän kehitystä ja eettistä kasvua.

Koulujen kerhotoiminnan kehittämishankkeen puitteissa kaikilla kouluilla on aloitettu uudelleen aiemmin pois jäänyt koulujen kerhotoiminta. Kerhojen vetäjinä on opettajia, koulunkäyntiavustajia, huoltajia ym. Yhteistyötä tehdään sekä seurojen että nuorisotoimen kanssa, jotta vältetään päällekkäistarjonnalta.

Maahanmuuttajille ei ole ollut toistaiseksi omaa perusopetukseen valmistavaa luokkaa koska oppilaita on tullut hyvin satunnaisesti pitkin vuotta ja heillä on ollut eri lähikoulu. Pyhtään kunta on ollut mukana opetushallituksen monikulttuurisuushankkeessa jo vuodesta 2007 lähtien ja sen puitteissa on laadittu mm. Pyhtään kunnan monikulttuurisuustaitojen kehittämissuunnitelma.

Opetusministeriön Peruskoulun laadun parantamiseen tähtäävistä hankkeista Pyhtään kunnan opetustoimi osallistuu seuraaviin: KELPO (Erityis- ja perusopetuksen laadun kehittäminen) – hanke, KiVa Koulu (kiusaamisen vastustamishanke), Koulujen kerhotoiminnan kehittäminen, MOKU (Monikulttuurisuustaitojen kehittäminen), Perusopetuksen laatukriteerien laatiminen ja sosiaali- ja terveystoimen hallinnoimaan Oppilas- ja opiskelijahuollon kehittämishankkeeseen.

Huutjärven koulun oppilaskunnan hallitus, jossa on edustus luokilta 5-9, kokoontuu n. kerran /kk. Pienillä kouluilla ei ole ns. varsinaista oppilaskuntatoimintaa vaan oppilaita pyritään osallistamaan suoraan.

Sen sijaan tukioppilastoimintaa ei ole kouluissa tällä hetkellä ole, mutta suunnitelmissa on aloittaa se uudelleen Huutjärven koulussa lukuvuoden 2010-2011 aikana.

3.4 Oppilashuolto

Oppilashuollon palveluihin kuuluvat mm. kouluterveydenhuolto, koulukuraattori, psykologipalvelut, kouluruokailu ja koulukuljetukset. Huutjärven koulun oppilashuoltoryhmän peruskokoonpanon muodostavat rehtori, opinto-ohjaaja (yläkoulu), pienryhmäopettaja, koulukuraattori ja kouluterveydenhoitaja. Oppilashuoltoryhmät kokoontuvat keskimäärin yhden kerran kuukaudessa / kouluaste. Alakoulun oppilashuoltoryhmissä käsitellään myös esikoulun asioita.

Suur-Ahvenkosken, Hirvikosken ja Pyttis svenska skolan oppilashuoltohenkilökuntaan kuuluvat koulujen johtajat, koulukuraattori ja kouluterveydenhoitaja. Koska koulut ovat hyvin pieniä ja kaikki opettajat ovat tekemisissä oppilaiden kanssa, oppilashuoltoryhmän kokouksiin osallistuvat yleensä kaikki opettajat. Näillä kouluilla oppilashuoltoryhmä on kokoontunut yhden kerran lukukaudessa. Kouluterveydenhoitajalla on vastaanotto kullakin koululla yhdestä kahteen kertaan kuukaudessa ja koulukuraattorilla yhden

kerran kuukaudessa, tarvittaessa useammin. Koululääkärillä on vastaanotto Huutjärven koululla pääsääntöisesti yhden kerran viikossa.

Terveystieteiden palvelut ovat tällä hetkellä melko hyvin yksittäisten oppilaiden ja huoltajien saatavilla, ja samaan tilanteeseen pyritään kuraattoripalvelussa. Erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten määrä on koko ajan siinä määrin lisääntynyt, että oppilashuollon perinteiset toimintatavat eivät enää kykene kokonaan vastaamaan oppilaiden lisääntyviin tarpeisiin. Pyhtää on mm. siitä syystä mukana valtakunnallisessa oppilas- ja opiskelijahuollon laadun ja palvelurakenteen kehittämishankkeessa.

Koulukuraattorin työajasta n. 70 % kohdistuu koulujen sosiaalityöhön ja 30 % on sosiaali- ja terveystieteiden lastenvalvojan ja sosiaalipäivystys-tehtäviä. Koulukuraattorilla ja -psykologilla pitäisi olla suosituksen mukaan enintään 800 oppilasta.

Koulukuraattoritoiminta käynnistyi Pyhtäällä 1.9.2008. Lukuvuoden 2008- 2009 aikana on ollut yhteensä n. 120 asiakaskäyntiä painottuen kevääseen 2009. Puuttumisia ryhmäilmiöihin / kriisitilanteisiin /ym. ryhmäkeskusteluja on ollut 11 kertaa. Koulukuraattori on osallistunut vanhempainiltoihin, -keskusteluihin ja -paneelisiin yhteensä 6 kertaa. Oppilashuoltoryhmien kokouksiin, joissa on käsitelty oppilasasioita, koulukuraattori on osallistunut 31 kertaa.

Koulupsykologin palvelut hankitaan yksityisiltä palvelun tuottajilta yli 13-vuotiaiden oppilaiden yksilöllisen tarpeen perusteella maksusitoumuksella. Psykologin palvelu on osa kansanterveystyön palveluja. Koulukypsystestaukset muut perheneuvolan psykologin ja sosiaalityöntekijän palvelut ovat alle 13-vuotiaiden käytettävissä. Palvelu ostetaan Kotkan perheneuvolasta. Psykologipalvelujen parempi saatavuus on myös lähiaikojen haasteena

Lukuvuonna 2008 – 2009 ei Pyhtään kouluissa ollut yhtään lastensuojelulain perusteella määrättyä avustajaa käytössä. Syksyllä 2009 yhdelle lapselle on määrätty avustaja ko. lain nojalla.

3.5 Nuorisotyö, vapaa-ajanpalvelut ja kulttuuri

3.5.1 Nuorisopalvelut

Nuorisotoimi huolehtii nuorisolain toteuttamisesta kunnassa. Nuorisotoimi vastaa nuorisotyön peruspalveluiden järjestämisestä, koordinoinnista ja kehittämisestä sekä jakaa nuorisoyhdistysten ja vapaiden toimintaryhmien toiminta-avustukset.

Lisäksi nuorisotoimi hallinnoi nuorisotoimintaa palvelevia hankkeita sekä edistää yhteistyössä muiden kasvattajatahojen, sekä seurakunnan kanssa pyhtääläisten nuorten sosiaalista vahvistumista sekä osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia.

Huutjärven koulukeskuksessa sijaitsevat nuorisotilat ovat avoinna kolmesti viikossa. Toimintaa ja osallisuuden parantamista kehitetään nuorten kanssa pidettävissä talokokouksissa, joissa nuoret saavat päättää mm. tulevista toiminnoista ja heitä koskevista hankinnoista, ja ottamalla käyttöön valtakunnalliset avoimen nuorisotalotoiminnan laatukriteerit. Nuorisotilassa on nuorten käytössä kaksi tietokonetta nettiyhteydellä, jotka toimivat nuorten tietojaneuvontapisteinä.

Kirkonkylälle ollaan järjestämässä nuorisotoimintaa. Samoin Hirvikoski – Vastila - Haavisto alueelle, mikäli käyttäjiä on riittävästi ja löytyy vetäjä.

Koulujen kerhotoiminta tarjoaa tällä hetkellä erilaista harrastustoimintaa varhaisnuorisolle koulun jälkeen Huutjärven lisäksi kirkonkylällä ja Hirvikoskella sekä ruotsinkielisille Purolassa.

Kesäisin järjestetään varhaisnuorille ja nuorille suunnattua päiväleiritoimintaa yhdessä kulttuuritoimen kanssa noin kuukaudeksi, osa siitä on liikuntapainotteista.

Monikulttuurista ja kansainvälistä toimintaa ollaan kehittämässä.

Nuorten työpajatoiminta tuotetaan Rannikkopajojen kanssa ja etsivän työparin palvelut yhteistyössä EKAMIn kanssa.

3.5.2 Pyhtään nuorisovaltuusto

Nuorisovaltuusto on 11-jäseninen ja toiminut vuodesta 1998 alkaen. valituiksi voivat tulla 13-19 -vuotiaat pyhtääläisnuoret. Toimikausi on kaksi kalenterivuotta.

Nuorisovaltuusto päättää itse toiminnastaan ja sillä on oma budjetti. Nuorisovaltuusto tekee nuorten viihtyvyyttä edistäviä ehdotuksia ja aloitteita sekä järjestää itse toimintaa.

3.5.3. Pyhtään liikuntapalvelut

Pyhtään liikuntatoimi vastaa liikuntalain toteuttamisesta kunnassa. Tämä tapahtuu edistämällä liikuntaa ja sen harrastusmahdollisuuksia, koordinoimalla liikuntaresursseja ja tuottamalla liikuntapalveluita omana toimintana tai yhdessä urheiluseurojen kanssa. Liikuntatoimi jakaa urheiluseurojen avustukset.

Kesäisin varhaisnuorisolle suunnattuja liikunnallisia päiväleirejä on noin kaksi viikkoa. Syys- ja talvilomatoiminnoissa huomioidaan liikunta erilaisilla retkillä.

Huutjärven koulukeskuksessa oleva lähiliikuntapaikka tarjoaa kaikille kuntalaisille mahdollisuuden harrastaa monipuolista liikuntaa koko perheen voimin. Tarjolla on mm. skeittiramppi, koripallokenttä, minijalkapallokenttä, lentopallokenttä ja leikkipuisto pienemmille.

Pyhtään kirkonkylällä sijaitsee urheilukenttä ja kuntorata sekä kuntalaisten käytössä oleva kuntosali. Yleiset uimarannat sijaitsevat Purolassa, Huutjärvellä, Flakanäsissä, Skitunäsissä ja Koivuviikissä.

Lasten ja nuorten erityisryhmille ei ole tarjota liikuntapalveluja Pyhtäällä.

3.5.4 Kulttuuripalvelut

Pyhtään kulttuuripalveluiden päämääränä on tuoda kulttuurin, taiteen ja perinteen vaaliminen kaikkien kuntalaisten saataville. Tavoitteena Pyhtäällä ovat laadukkaat kulttuuripalvelut, jotka kohdistetaan taiteesta ja kotiseututyöstä kiinnostuneille henkilöille, yhdistyksille ja järjestöille. Samalla pyritään myös herättämään kiinnostusta kulttuuria kohtaan sen aikaisemmin sivuuttaneiden parissa. Kulttuuripalveluja kohdennettaessa otetaan huomioon erityisesti lapsiperheet.

Koko Kymenlaakson kattavat lasten Kulttuuriviikot ovat helmikuussa, jolloin Pyhtäällä on lapsille ja nuorille suunnattua toimintaa ja ohjelmaa kolmen viikon ajan. Kesäkuussa järjestetään yhteistyössä nuoriso- ja liikuntapalveluiden kanssa useita lasten- ja nuorten leirejä, jotka ovat niin käsityö- kuin askartelu- ja touhu- kuin myös liikuntapainotteisia.

Kulttuuritoimen käsityö- ja askartelupainotteinen leiri järjestetään vuorovuosina eri kyläkouluilla: Hirvikoski, Purola (Pyttis svenska skola) ja Suur-Ahvenkoski. Pyhtään Saaristomarkkinoilla on aina pyritty huomioimaan ohjelmassa niin perheen pienempiä kuin myös nuorisoa. Vuoden aikana on erilaisia askartelu- ja tapahtumatilaisuuksia.

3.5.5 Kirjastopalvelut

Kirjastopalvelujen tehtävä on turvata kuntalaisten tiedonsaanti ajantasaisten ja laadukkaiden palveluiden avulla. Kirjastopalvelut tukevat lasten ja nuorten kasvua kriittisiksi ja aktiivisiksi kansalaisiksi. Yhteistyö koulujen ja päivähoiton kanssa on tiivistä ja sitä pyritään kehittämään koko ajan. Pyttis svenska skolassa on tämän lisäksi oma koulukirjasto tukemassa koulun ponnisteluja ruotsin kielen käytön vahvistamiseksi oppilaiden arjessa.

Vuonna 2009 kirjaston järjestämässä kirjavinkkauksessa ja kirjastonkäytön ja tiedonhaun opetuksessa kävi yhteensä 526 lasta. Kirjasto tarjoaa lapsille ja nuorille kirjallisuuden lisäksi musiikki- ja elokuva-aineistoa sekä äänikirjoja. Oman kirjaston kokoelman lisäksi asiakkaiden helposti saavutettavissa on lähes koko maakunnan kirjastoaines seutulainauksen myötä. Lasten- ja nuorten varaukset ovat maksuttomia elokuva-aineistoa lukuun ottamatta.

Lasten lukuharrastusta tukee ajantasainen ja kiinnostava aineistokokoelma. Kirjastolla on myös pienehkö erilliskokoelma kirjoja luokkien lukupiiritoimintaa varten. Maksuttomat Internet-palvelut ovat nuorten suosiossa. Päiväkodeille tehdään pyydettyä kirjapaketteja eri aiheista.

Kirjastoautopalveluita ostetaan Kotkan kaupungilta pienille lähikouluille lukuvuoden aikana. Kirjasto toimii aktiivisesti Kymenlaakson kirjastojen

lastenkirjastotyöntekijöiden Rinki-ryhmässä, joka ideoi ja toteuttaa lapsille ja nuorille suunnattuja hankkeita koko maakunnan tarpeisiin. Näin pieneen kuntaan saadaan lapsia ja nuoria aktivoivaan toimintaa, johon yksin ei olisi mahdollisuuksia.

3.6. Yhteistyökumppaneiden mielipiteitä lasten ja nuorten hyvinvointipalveluista Pyhtäällä

Syksyllä 2009 tehtiin kysely nuorten kanssa yhteistyötä tekeville tahoille, mitä pitäisi olla / tehdä, että lapsi / nuori voisi hyvin.

Vastauksia saatiin seitsemältä palvelun tarjoajalta ja esiin nousivat seuraavat asiat:

- Pyhtäällä on järjestetty toimintaa, sekä palveluja lapsille ja nuorille todella monipuolisesti
- Tärkeinä lasten ja nuorten hyvinvoinnin tekijöinä pidettiin perhekeskeisyyttä, vanhempien vastuuta- ja ohjaamista, sekä kodin ja koulun välistä yhteistyötä
- Kunnan puolelta toivotaan varhaista puuttumista, ennaltaehkäisevää toimintaa perheille, sekä ohjausta ja opastusta lasten ja nuorten asioissa

3.7 Sosiaalitoimen palvelut

3.7.1 Sosiaalityöntekijät

Lapsi- ja perhekohtaista sosiaalityötä tehdään kunnissa lastensuojelulain mukaan. Uuden 1.3.2010 voimaan tulleen lastensuojelulain muutoksen mukaan kiireellisen sijoituksen jatkopäätöksen teko siirtyy hallinto-oikeudelta kunnalliselle viranhaltijalle ja lapsen sijoittaminen vanhempansa mukana vankilaan siirtyy vankeinhoitolaitokselta lastensuojeluviranomaisille. Lastensuojelun sijoituspäätökset tehdään virkavastuulla. Useampi kunta voi käyttää samaa viranhaltijaa päätösten teossa. Lastensuojelulaissa määritellään varsin yksityiskohtaisesti lastensuojeluprosessin eteneminen ja päätösprosessin vastuuviranomaiset. Laissa korostetaan lapsen kanssa työskentelyä sekä lapsen osallisuutta ja asianomaisuutta omassa lastensuojeluasiassaan.

Lasten ja nuorten palveluja on kunnissa tarkasteltu jakamalla palvelut peruspalveluihin, ehkäiseviin, varhaisen tuen ja korjaaviin palveluihin. Kyseinen jako ei ole yksiselitteinen pienessä kunnassa. Lasten ja nuorten sosiaalitoimen palvelukokonaisuuksia Pyhtäällä ovat lasten päivähoito / varhaiskasvatus, lasten kotihoidon tuet, koulujen sosiaalityö, perheoikeudelliset palvelut (isyyden selvittäminen, sopimukset lapsen huollosta ja tapaamisesta, elatussopimukset), ennalta ehkäisevä ja korjaava lastensuojelu, kehitysvamma- ja vammaispalvelut sekä sosiaalipäivystys.

Pyhtäällä lasten ja nuorten sosiaalityön palveluja antavat osaltaan kaikki kolme sosiaalityöntekijän kelpoisuuden täyttävää viranhaltijaa, jotka ovat sosiaalipalvelupäällikkö, koulukuraattori ja sosiaalityöntekijä.

Sosiaalityöntekijöiden työaika virkaa kohti jakautuu eri tehtäväalueille seuraavasti; Päivähoidon johtaminen 50% ja lastensuojelu 50%, koulun sosiaalityö 70% ja lastenvalvoja 30%, vammaisten lasten sosiaalityö 10-20% ja aikuissosiaalityö 70%.

Sosiaalityöntekijän kelpoisuuden omaavien viranhaltijoiden saaminen kuntaan on ollut haasteellista viime vuosina. Tästä syystä tehtävien jakaminen viranhaltijoiden kesken on lähtenyt mm. virkaan valittujen mielenkiinnosta ja tehtävien järjestelyistä ko hetkellä. Vuoden 2009 syyskuusta lähtien kaikki kolme virkaa on täytetty kelpoisuusehdot täyttävillä viranhaltijoilla. Haasteena on muodostaa sellainen sosiaalityön palvelurakenne, joka lähtee lapsen ja nuorten sekä perheiden varhaisen palvelutarpeen havaitsemisesta ja toteutuu lastensuojelulain edellyttämällä tavalla. Painopiste palveluissa tulee siirtymään korjaavista palveluista varhaiseen tukeen ja ennaltaehkäiseviin palveluihin. Toisena haasteena on asiakastietojen ajantasainen ja laadukas kirjaaminen tietojärjestelmään.

3.7.2 Avohuollon tukitoimet

Avohuollon tukitoimista sovitaan lastensuojelun asiakkaana olevan lapsen asiakassuunnitelmassa, jonka perusteella lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä tekee päätöksen annettavan tuen määrästä ja laadusta.

Pyhtäällä avohuollon tukitoimien valikoima sisältää lähinnä tukihenkilötoiminnan, terapiat lapselle ja/tai perheelle harrastusten tukemisen ja lomatuon, tuen esim. yökylätoimintaan osallistumiselle, määräaikaiset sijoitukset lastensuojelun perhehoitoon tai laitokseen. Lastensuojeluasiakkailta on yhä enemmän tarvetta myös perheohjauksen palveluihin, sillä asiakasperheiden arjen sujumisessa ja rytmissä ilmenevät suurimmat ongelmat ja tarpeet ohjaukseen. Pyhtäällä ei ole ennaltaehkäisevässä työssä eikä lastensuojelun asiakkaina oleville tarjolla perheohjaajan /- työntekijän palvelua.

3.7.3 Sijaishuollon palvelut ja jälkihuolto

Pyhtään kunnalla ei ole omia lastensuojelun sijaishuollon yksiköitä. Palvelut ostetaan lastensuojelun asiakassuunnitelmaan perustuen yksityisiltä palveluntuottajilta, huomioiden lapsen yksilölliset tarpeet, sijaishuollon yksikön sijainnin ja palvelun hinta/-laatusuhteen. Sijoituksen kiireellisyys, kesto ja muut vastaavat asiat vaikuttavat valintaan. Varsinkin, jos ennaltaehkäisevään lastensuojeluun ja avohuollon palveluihin ei saada lisäresursseja, kalliiseen sijaishuoltoon on varattava entistä enemmän määrärahoja.

Jälkihuollon palveluja annetaan lain mukaan asiakkaalle, joka on ollut avohuollon tukitoimena tai huostaan otettuna sijoitettuna yli kuusi kuukautta.

Jälkihuollolliset palvelut koostuvat alaikäisten lasten ja nuorten kohdalla samoista palveluista kuin niistä, jotka ovat lastensuojelun avohuollon tukitoimina annettuja palveluja. 18 – 21 – vuotiaille jälkihuollon palvelut ovat lähinnä taloudellista tukemista asunnon kalustamiseen ja itsenäistymistä mahdollistavaa tukemista. Jälkihuollolliset tukitoimet kirjataan asiakassuunnitelmaan. Käytännössä jälkihuollossa olevat aikuiset nuoret siirtyvät joskus aikuissosiaalityön asiakkaiksi.

3.7.4. Sosiaalipäivystys

Etelä-Kymenlaakson kunnat Hamina, Kotka, Miehikkälä, Pyhtää ja Virolahti ovat sopineet toimivaltaisen sosiaalityöntekijän viikonvaihteen päivystyksestä ja toimivallasta suhteessa toiseen kuntaan. Päivystysaika on lauantaisin ja sunnuntaisin neljä tuntia päivässä.

Kukin kunta vastaa oman kuntansa päivystäjän korvauksista. Päivystyspaikkana toimii tukikeskus Villa Jensen, josta kaikki kunnat ostavat palveluja.

Kymenlaakson sairaanhoitopiirin ja Etelä-Kymenlaakson kuntien kesken on menossa valmistelut sosiaali-, perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon päivystyksen keskittämisestä yhteen pisteeseen Kymenlaakson keskussairaalan yhteyteen. Lopulliset päätökset asiasta puuttuvat.

Pyhtään kannalta lakisääteisen sosiaalipäivystyksen turvaaminen on erittäin tärkeää, koska alueella on puutetta toimivaltaisista sosiaalityöntekijöistä. Pätevän henkilökunnan saaminen kuntaan on vaatinut panostusta usean vuoden aikana.

3.7.5. Perheoikeudelliset palvelut

Koulukuraattorina toimiva sosiaalityöntekijä toimii kunnan lastenvalvojana, johon tehtävään on käytettävissä 30 % työajasta.

Vahvistettuja elatussopimuksia on vuodessa n. 50. Isyyden selvityksiä / isyyden tunnustamisia on n. 22 vuodessa. Vahvistettuja sopimuksia lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta on n. 37 vuodessa. Tuomioistuimelle annettavia selvityksiä lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (huoltoriidat) on n. 1 vuodessa.

Pyhtään kunta ostaa ottolapsineuvontapalvelua Kotkan kaupungilta ja sopimuksen perusteella Pelastakaa Lapset ry:ltä.

3.8 Erityispalvelut

Lasten ja nuorten erityispalvelut ostetaan asiakaskohtaisen tarpeen perusteella. Kunnassa ei ole erityisperhetyöntekijää tai vastaavaa.

Ympäri vuorokautisen äkillisen tuen ja muun avun tarpeen palveluista Pyhtäällä on sopimus Kotkan kanssa Tukikeskus Villa Jensenin palveluista. Tukikeskuksessa on käytössä kriisityön lapsilähtöinen toimintamalli.

Kehitysvammaisille lapsille ja nuorille palvelut ostetaan Kymenlaakson sairaanhoito ja sosiaalipalvelujen kuntayhtymästä, Autismisäätiöltä tai muulta yksityiseltä palvelun tuottajalta.

4. LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTISUUNNITELMA

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma

Päämäärä 1: Turvallinen lapsuus ja nuoruus

<i>Kriittiset menestystekijät</i>	<i>Tavoitteet</i>	<i>Toimenpiteet</i>	<i>Vastuutaho / Aikataulu</i>
<i>Turvallinen kasvuympäristö</i>	<p><i>Yhteisöllisyys</i></p> <p><i>Arjen hyvinvointi</i></p> <p><i>Turvallinen toimintaympäristö</i></p>	<p><i>Ylisektorisesti hyväksytyt toimintamallit, periaatteet</i></p> <p><i>Riittävä henkilöstömitoitus, selkeä tehtävä rakenne</i></p> <p><i>Päivähoidon, koulun ja perheiden kasvatustehtävien ja päihitteettömyyden tukeminen</i></p> <p><i>Päivähoidon ja koulun turvallisuutta tukeva toimintakulttuuri</i></p> <p><i>Päivähoitopaikat, koulut, leikki- ja liikuntapaikat ovat turvallisia</i></p> <p><i>Liikenneturvallisuussuunnitelman toimenpiteet toteutetaan</i></p> <p><i>Turvallisuusnäkökohdat huomioidaan kaavoituksessa</i></p>	<p><i>Kunnanhallitus/ sosiaali- ja terveystoimi/ sivistystoimi/ 3.sektori/ jatkuva</i></p> <p><i>Kunnanhallitus / sosiaali- ja terveystoimi /sivistystoimi/ 3.sektori / jatkuva</i></p> <p><i>Tekninen toimi</i></p>
<i>Vastuullinen vanhemmuus</i>	<i>Vanhempien ensisijaisen vastuun / välittämisen korostaminen ja siihen liittyvä tuki</i>	<i>Kasvatuskumppanuuden vahvistaminen ja uusien toimintamallien käyttöönotto</i>	<i>Sosiaali- ja terveystoimi /sivistystoimi/ tekninen toimi/ 3.sektori / jatkuva</i>

Päämäärä 2: Varhainen tuki

Lasten ja nuorten syrjäytymisen ja nuorisotyöttömyyden ehkäisemiseksi

Kriittiset menestystekijät	Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuutaho/ Aikataulu
Varhainen / oikea-aikainen tuki	Koko kylä kasvattaa yhteisvastuullisesti Oppilashuoltotyön kehittäminen oppilashyvinvointityöksi	Matalankynnyksen palvelut Monitoimitalo Varhaisen tuen kolmiportaisuus käsitteen selkiyttäminen Kouluviihtyvyysskyselyissä esille tulleiden kehittämiskohteiden toteuttaminen	Sosiaali- ja terveystoimi/ sivistystoimi/ tekninen toimi/ 2010 Sosiaali- ja terveystoimi/ sivistystoimi Sivistystoimi/ sosiaali- ja terveystoimi
Työllistyminen / kouluttautuminen	2. asteen oppilaiden opiskelun tukeminen Peruskoulun päättäneillä kaikilla jatkosuunnitelma Nuorten työllistymisen edistäminen	Toimivien ja edullisten joukkoliikenneyhteyksien turvaaminen Tuetaan ja seurataan nuorten koulutuksen jälkeisen sijoittumisen toteutumista Etsivä nuorisotyö, nivelvaihe yläkoulun jälkeen Etsivä työpari/pajatoiminta Nuorten yli 15-vuotiaiden kesätyöllistymisen edistäminen määrärahoja lisäämällä Aktiivinen nuorten työllistymistä tukeva elinkeinopolitiikka	Kunnanhallitus/hallinto-osasto Opetustoimi/ sosiaalitoimi/ jatkuva Opetustoimi/ jatkuva Nuorisotoimi Kunnanhallitus

Päämäärä 3: Hyvät palvelut

Kriittiset menestystekijät	Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuutaho/ Aikataulu
<i>Ehyt lasten ja nuorten moniammatillinen palvelukokonaisuus</i>	<p><i>Sosiaali- ja terveystoimessa muodostetaan lapsiperheiden palvelukokonaisuus</i></p> <p><i>Pysyvä yhteistyörakenne palvelujen ja hallintokuntien välille</i></p> <p><i>Oppilashuollon palvelurakenteen selkiyttäminen</i></p> <p><i>Lapsen ja nuoren elämän nivelvaiheet ylittävä toimintamalli</i></p>	<p><i>Perhepalvelut keskitetty Siltakylän palvelukeskukseen</i></p> <p><i>Lapsiperheiden palvelun tuloskortti on valmis</i></p> <p><i>Kuntaan pysyvä seuranta- ja arviointiryhmä</i></p> <p><i>Oppilashuollon strategian laatiminen</i></p> <p><i>Palvelujen nivelvaiheeseen sovittu yhteinen toimintamalli</i></p> <p><i>Neuvolan, koulun ja päivähoiton välisen tiedonkulun kehittäminen</i></p> <p><i>Lapsen kehityksen arviointi 4-vuotis-tarkastuksessa yhdessä perheen, neuvolan, päivähoiton ja opetustoimen kanssa - tulevaan koulupolkuun valmistautuminen</i></p> <p><i>Lapsen ääni-perhepalveluverkoston hankkeena laaditaan prosessikuvaus LAPSEN POLKU</i></p>	<p><i>Toiminta käynnistynyt Siltakylän palvelukeskuksessa 1.1.2010</i></p> <p><i>Toimintakokonaisuus mallinnettu 31.12.2010 mennessä</i></p> <p><i>Kunnanhallitus 2010</i></p> <p><i>Sosiaali- ja terveystoimi/ sivistystoimi/ oppilashuollon palvelurakennetyöryhmä/ 2010</i></p> <p><i>Sosiaali- ja terveystoimi/ sivistystoimi/ 2010-2011</i></p> <p><i>Sosiaali- ja terveystoimi/ sivistystoimi</i></p> <p><i>Sosiaali- ja terveystoimi</i></p> <p><i>Lapsen ääni – perhepalveluverkosto - dokumentti valmis 2010-2011</i></p>
<i>Joustavuus ja monimuotoisuus</i>	<i>Monipuoliset nuorisopalvelut</i>	<i>Omaa toimintaa täydennetään ostopalveluin Laatuksiteerien käyttöönotto</i>	<i>Nuorisotoimi/ 3.sektori/ jatkuva</i>

	<p><i>Laadukkaat opetuspalvelut</i></p> <p><i>Lasten päivähoidon varhaiskasvatussuunnitelman tarkistus</i></p> <p><i>Alle 18-vuotiaiden laadukas sosiaalityö</i></p>	<p><i>Laatukriteerien käyttöönotto</i></p> <p><i>Yksikkökohtaiset vasut</i> <i>Lapsikohtaiset vasut</i></p> <p><i>Monitoimitalon palvelut</i></p>	<p><i>Opetustoimi/ Syksy 2010</i> <i>Laatutyön aloittaminen</i></p> <p><i>Sosiaalipalvelupäällikkö v.2012</i></p> <p><i>Sosiaalipalvelupäällikkö</i></p>
<p><i>Riittävä, osaava ja toimintaansa arvioiva henkilökunta</i></p>	<p><i>Kelpoisuusehdot täyttävän henkilöstön saaminen ja pysyvyyden varmistaminen</i></p> <p><i>Osaavan ja toimintaansa arvioivan henkilökunnan jatkuva kouluttautuminen</i></p>	<p><i>Vaihtuvuuden pienentäminen</i></p> <p><i>Sairauspoissaolojen vähentäminen</i> <i>Sijaismäärärahojen riittävyys</i></p> <p><i>Sosiaalityöntekijän virka lastensuojeluun</i> <i>Päiväkodin johtaja</i> <i>Nuorten monitoimiohjaaja</i></p> <p><i>Työhyvinvoinnin tukeminen</i></p> <p><i>Henkilöstrategia sisältäen mm. koulutussuunnitelman ja työnohjauksen kriteerit</i></p>	<p><i>Kaikki hallintokunnat</i> <i>Uusi talousarvioaika 2011</i></p> <p><i>Sosiaalitoimi/ 2011</i></p> <p><i>Sosiaalitoimi/ 2011</i> <i>Sivistystoimi / 2012</i></p> <p><i>Kaikki hallintokunnat</i></p> <p><i>Hallinto</i></p>
<p><i>Palvelujen saatavuus tavoitettavuus (aika ja paikka)</i></p>	<p><i>Seudullisten palvelujen saatavuus</i></p> <p><i>Koulujen ja päiväkotien ryhmäkoossa huomioitava lapsen tuen tarve</i></p> <p><i>Erityistyöntekijöiden palvelujen kehittäminen</i></p>	<p><i>Sopimukset palveluista lähikuntien kanssa</i> <i>Joukkoliikenne yhteydet</i></p> <p><i>Päivähoitopalvelujen rakenne ja ryhmäkoot tarkistetaan</i></p> <p><i>Tuntikehyksen tarkoituksenmukainen kohdentaminen</i></p> <p><i>Osa palveluista hankitaan ostopalveluna</i></p> <p><i>Säännölliset psykologi-palvelut kouluille</i></p> <p><i>Psykiatrisen sairaanhoitajan palvelut päivähoitoon sekä kouluille</i></p>	<p><i>Sosiaalitoimi/ sivistystoimi/ 2011</i></p> <p><i>Opetustoimi</i></p> <p><i>Opetustoimi/ sosiaali- ja terveystoimi</i></p> <p><i>Sosiaali- ja terveystoimi</i></p> <p><i>Sosiaali- ja terveystoimi/ opetustoimi</i></p>

	<i>Sähköisen asioinnin kehittäminen</i>	<i>Hakemukset verkkoon päivähoitohakemus</i> <i>Suojatut yhteydet asiakkaiden ja henkilöstön käyttöön</i>	<i>Hallinto/ sosiaali- ja terveystoimi/ sivistystoimi</i>
--	---	--	---

Päämäärä 4: Osallisuus

Kriittiset menestystekijät	Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuutaho/ Aikataulu
<i>Lapsi ja nuori on osa oman lähiympäristönsä, elämänpiirinsä ja arkensa suunnittelussa ja palveluiden kehittämisessä</i>	<i>Kunnassa on toimivat rakenteet lapsen ja nuoren kuulemiseksi</i> <i>Jokainen ikäkausi huomioidaan</i> <i>Koulut sitoutuvat osallisuuden kehittämiseen</i> <i>Aktiivinen nuorisovaltuusto</i>	<i>Lapsen arjen havainnointi</i> <i>Vanhemmuutta ja lasten huomioimista tuetaan</i> <i>Oppilaskuntatoiminnan mallintaminen</i> <i>Oppilaat osallistuvat omien asioidensa käsittelyyn (mm. oppilashuolto)</i> <i>Toimiva koulun ja kodin välinen yhteistyö</i> <i>Toimintaa tuetaan riittävin resurssein</i> <i>Keskustelun avaimet-malli on käytössä</i>	<i>Sosiaali- ja terveystoimi/ sivistystoimi</i> <i>Neuvola</i> <i>Opetustoimi/ oppilashuolto/ hallinto</i> <i>Opetustoimi</i> <i>Kunnanhallitus/ jatkuva</i>
<i>Osallistava työote</i>	<i>Jokainen nuoren kanssa työskentelevä taho ottaa osallisuuskasvatukseen yhdeksi työvälineekseen</i>	<i>Lasten ja nuorten kanssa työskentelevät tahot saavat koulutusta osallisuuskasvatukseen</i>	<i>Sosiaali- ja terveystoimi/ sivistystoimi/ 2010 - .</i>

5. SEURANTA JA ARVIOINTI

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toteutumisen seuranta ja arviointi on jatkuva prosessi. Lastensuojelulain 12 §:n mukaan suunnitelma on hyväksyttävä kunnanvaltuustossa ja tarkistettava neljän vuoden välein. Se on otettava huomioon kunnan talousarviota ja -suunnitelmaa laadittaessa.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toteutuksesta vastaavat kunnan kaikki hallintokunnat. Hallinnon yhtenä ohjausvälineenä toimii arviointi. Hallintokuntien rajat ylittävän seuranta- ja arviointityöryhmän tehtävänä on lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman arvioinnin kokonaisvaltainen suunnittelu ja toteuttaminen. Arviointitoiminta tukee hallintokuntien yhteistyön syventämistä, osaamisen kasvua, palvelujen laatua ja palvelutarpeeseen vastaamista.

Pyhtään kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman seuranta ja arviointi kohdistetaan kunnassa mm. seuraaviin kokonaisuuksiin:

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman valmisteluprosessin arviointi syksyllä 2010

- valmisteluprosessiin osallistuvat tahot ja tarkoituksenmukaisuus
- valmistelun toteutuminen
- kohderyhmän ja kuntalaisten osallisuus.

Suunnitelman sisällön arviointi

- suunnitelman rakenne, käytetyt lasten ja nuorten hyvinvointia kuvaavat tiedot, niiden soveltuvuus sekä arvojen ja kehittämishaasteiden selkeä kirjaaminen suunnitelmaan
- asiakasvaikuttavuuden arviointi sisäisten asiantuntijoiden toimesta ja asiakaskyselyt yhdessä Etelä-Kymenlaakson muiden kuntien kanssa sekä lasten näkökulman toteutuminen
- suunniteltujen toimenpiteiden ja prosessien arviointi
- resurssien ja henkilöstön osaamisen arviointi
- toiminnallisten tavoitteiden toteutumista jokainen lautakunta arvioi kunnanhallitukselle ja kunnanvaltuustolle annettavissa talouden osavuosikatsauksissa kunnanhallituksen talousohjeen mukaan.

Arviointitoiminta luodaan ja otetaan käyttöön soveltuvat kehittävän arvioinnin menetelmät

Yhteistyön toteutumista arvioidaan eri hallintokuntien ja viranomaisten sekä muiden lapsille ja nuorille palveluja tuottavien tahojen välillä.

Pyhtään lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma tarkistetaan vuosittain talousarvion valmistelun yhteydessä.

LIITTEET

Liite 1

Lasten ja nuorten ikärakenne ja ikäryhmäkohtaiset ennusteet tilastokeskuksen mukaan:

Ikäluokka	v. 2009määrä / suhteellinen osuus koko väestöstä	v. 2012	v. 2015	v.2040
0-5 -vuotiaat	302 / 5,87 %	306	308	286
6 -vuotiaat	46 / 0,89 %	57	55	52
7- 16-vuotiaat	678 / 13,17 %	629	603	586
17-21-vuotiaat	232 / 4,51 %	242	246	215
22-29-vuotiaat	305 / 5,92 %	303	298	271
Koko väestö				

Liite 2

Oppilasmäärät ja ennusteet Pyhtään kunnan peruskouluissa vuonna 2008, vuonna 2009 ja vuonna 2011 ovat seuraavat:

Koulu	v.2008			v.2009			v.2011		
	perusk.	esik.	yht.	perusk.	esik.	yht.	perusk.	esik.	yht.
Hirvikoski	26	2	28	23	1	24	18	6	24
Huutjärvi	478	41	519	472	34	506	457	37	494
S-Ahvenk.	51	5	56	52	1	53	46	7	53
Pyttis s. s.	43	4	47	37	4	41	37	1	38
Yhteensä	598	52	650	584	40	624	558	51	609

**Lasten ja nuorten hyvinvointitila Pyhtäällä SWOT
Työryhmän vastaukset eri palveluiden näkökulmasta
suunnittelutyön alkaessa v.2008**

Vahvuudet	Heikkoudet
<p>Neuvolapalvelut Pyhtäällä on rauhallista ja turvallista kasvaa. Pieni kunta mahdollistaa perheiden tunnettavuuden ja yhteistyön hallintokuntien välillä. Työntekijät moniosaajia. Neuvolan vastaanottoaikoja ja ajan määrää voidaan antaa perheen tarpeen mukaan.</p>	<p>Vähän työntekijöitä, haavoittuva. Toimintamallit ovat viemättä ohjeistuksen tasolle, tieto on työntekijän muistissa, uuden ohjeistus on vaikeaa.</p>
<p>Erityisopetus Asiantunteva henkilöstö, koulukuraattori, erityisopettajat, muut toimijat</p>	<p>Lasten ja nuorten eriytyminen / tavoittamattomuus. Perheiden tavoittamattomuus</p>
<p>Nuorisotoimi Lasten ja nuorten hyvinvointia ja viihtyvyyttä tukeviin palveluihin on sijoitettu. Nuorten vaikutusmahdollisuuksia on parannettu. Seudullinen yhteistyö kohtuullista ja laaja-alaista. Kolmannen sektorin aktiivisuus</p>	<p>Henkilökunnan vaihtuvuus yhteistyötahoissa - yhteistoimintarakenteiden ja käyntäntöjen väliaikaisuus. Työrauhakysymykset, sekä hallinnonalan heikko lainturva. Nuorisotoimen näkemys ei tule riittävästi päätöksenteossa esille. Nuorten aikuisten vähäinen määrä.</p>
<p>Lastensuojelutyö Lapsiperheille mahdollisuus kotipalveluun, koulukuraattoripalveluun. Asiantuntevaa sosiaalityöntekijää lastensuojelussa. Hyvät yhteistyöverkostot pienessä kunnassa.</p>	<p>Tukihenkilöiden ja tukiperheiden puute, lisäksi tukipalveluiden toimintojen organisoimattomuus. Lastensuojelun perhetyöntekijän / ohjaajan puute. Työn kuormitus, selkeiden toimenkuvien puute, tehtäväkenttä liian laaja-alainen.</p>
<p>Kouluterveydenhuolto Terveystieteiden tavoitettavuus, kattavat tarkastukset. Lääkärin ja kuraattorin hyvä saatavuus. Turvallinen oppimisympäristö Kouluruokailu</p>	<p>Vähän aikaa antaa oppilaille, pienet koulut jäävät vielä vähemmälle. Oppilashuoltoryhmän toiminta. Psykologin palveluiden hitaus, tiedonkulku</p>

<p>Päivähoito Ammattitaitoinen henkilökunta, palvelua kahdella kotimaisella kielellä. Kyky luoviin ratkaisuun, perhepäivähoitajia kunnassa. Päivähoidon saatavuus hyvä, valinnan mahdollisuus.</p>	<p>Erityislastentarhanopettajan puute. Johtamisen ongelma, kehittämisen vaikeus. Henkilöstön jaksaminen, sairauslomat.</p>
<p>Tekninen toimi Pieni kunta mahdollistaa panostamisen oleellisiin asioihin. Perusasiat melko kunnossa, uusinvestointiin ja kunnossapitoon on panostettu. Uudet liikuntatilat ja lähiliikuntapaikka. Jokaisessa kylässä liikuntamahdollisuus sekä ulko- että sisäliikuntaan. Hyvä ja puhdas luonto, sekä meri.</p>	<p>Kunnan taloustilanne estää panostamisen kunnossapitoon, jota on laiminlyöty tiukkojen resurssien vuoksi. Kiinteistöihin ja yleisiin alueisiin kohdistuva ilkivalta lisääntynyt paljon.</p>
<p>Sosiaali- ja terveysosasto / lautakunta Lastensuojelun asiantuntijuus kunnassa. Asiakaslähtöisyys, perhelähtöiset neuvolapalvelut, harrastusmahdollisuudet. Yhteisöllisyys pienissä kylissä, järjestöjen toiminta, rauhallisuus.</p>	<p>Tiedonkulun puutteet asiakkaan asioissa eri hallintokuntien ja organisaatioiden välillä. Palveluprosessin, sekä asiakaspäätösten epäselvyys. Hallintokuntien välinen strategioiden ja suunnitelmien laatiminen. Vapaaehtoistyön vähäisyys, julkiset liikenneyhteydet vähenevät.</p>
<p>Mahdollisuudet</p>	<p>Uhkat</p>
<p>Organisaatioiden välisen yhteistyön parantaminen, tiivistäminen, vanhempien aktivoituminen ja tietojen vaihto. Kasvuympäristön fyysiset puitteet, ammatilliset osaavat ihmiset, valtakunnallinen osaaminen lisääntyy. Koulukuraattoripalvelut lähtevät toimimaan toivotulla tavalla, moniammatillisuuden vahvuudet. Hallintokuntien yhteistyöllä mahdollista saada ilkivalta kuriin.</p>	<p>Perheiden, lasten ja nuorten päihteiden käytön kasvaminen ja päihdemyönteisen ilmapiirin kasvu. Eriarvoisuuden lisääntyminen, syrjäytyminen kasvaa, yleinen välinpitämättömyys lisääntyy. Ammattitaitoisen henkilökunnan / sijaisten saanti ja pysyvyys. Välinpitämättömyyden, sekä ilkivallan lisääntyminen. Kyläkoulujen lakkauttaminen Yhteiset suunnitelmat / priorisointi, ylisektorisen yhteistyön puute. Kunnan talouden tiukentumisen myötä tulevat karsinnat / vaikutukset, palvelujen riittämättömyys. Kiihtyvä työtahti estää suunnitelmallisen työn tekemisen ja kehittämisen.</p>